

*Kolocz Dóra*

*PARTICIPÁCIÓ ÉS KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS. GYAKORNOKI PROGRAM A  
RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZ ÉS GYŰJTEMÉNYBEN*

---

**Absztrakt**

2021 februárjában kezdődött el a Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény közösségi múzeumi projektje, amely új stratégia központi eleme a múzeum körül élő közösségek megszólítása, valamint új közösségek létrehozása. A fővárosi intézmény célkitűzései rezonálnak a múzeumot működtető VIII. kerületi önkormányzat terveivel is, amely egyezés, párhuzam jelentős lökést adott: intenzív változások indultak meg az intézményben. Az új irányvonal kijelölésével együtt kezdődött meg a múzeumi gyakornokok toborzása is, amely felhívás sikerének nyomán az intézmény szervezett, komplex gyakornoki programot tudott kiépíteni. A gyakornokok — egyebek mellett — részt vettek az új stratégia kialakításában, az intézmény teljes arculati megújításában, és munkát vállalnak a gyűjteményi és digitalizációs feladatokban is, miközben a gyakorlat mellett alapozó elméleti képzést is kapnak. A gyakornoki program alapelve a participáció, azaz a „semmit róluk nélkülük“ elv, ugyanis a kiválasztott jelentkezők segítségével került kialakításra már maga a gyakornoki program keret- és elvárásrendszere is. A program nyomán fiatal szakmai réteg szerveződött az intézmény körül, amely célcsoport megszólítását és bevonását a múzeum egyik elsődleges feladatának is tekinti. A komplex program átlátható felépítéssel és transzparens működési célokkal folyik, miközben gyerekcipőben járó működési normáit és jellemzőit az intézmény a minőségmenedzsment feltételeinek kiépítésével igyekszik megőrizni, a rendszert pedig gördülékenyen működő, projektszemléletű múzeumi jelenséggé szervezni.

---

*Kulcsszavak: participáció; közösségi múzeum; gyakornokság*

**Bevezető**

A Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény Budapest VII. kerületében, Erzsébetvárosban működik. A Keleti pályaudvartól néhány perc sétára található intézmény a főváros egyik felfutó negyedében található, jellegzetes pesti belvárosi környezetben, megbújva a környező bérházak, épületek között. Az emlékház épülete is különleges, már magában hordozza az intézmény egyedi atmoszféráját, ugyanis a telken található két épület Róth Miksa életének meghatározó helyszíneivé avanszálódott. Az utcafronti egység, amelyben ma a múzeum kiállításai és irodái találhatóak, 1911-től kezdődően a Róth-család lakhelyéül szolgáltak, az udvar hátsó részének háromemeletes építményében pedig Róth Miksa óriási műhelye működött. A Petz Samu tervei alapján átalakított, illetve felépített épületekben élt és dolgozott hazánk egyik legnagyobb iparművésze, és haláláig, illetve a zsidótörvények következtében 1939-ig ezen a helyen készültek méltán híres mozaik- és üvegmunkái. A második világháborút követően, Róth Miksa halála után a házat államosították, társasházzá alakították, de a család tagjai, Róth Miksa felesége, Walla Jozefa, majd a pár gyermekei is hosszú ideig, néhány buktató és érdekes történelmi esemény közrejátszásával

ugyan, de a rendszerváltásig, halálukig itt élhettek. Az immár több mint húsz éve múzeumként, besorolása szerint közérdekű muzeális gyűjteményként működő Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény gyűjteményi anyagai így — az épületek tematikáihoz kötődően — egyrészt iparművészeti, másrészt történeti (családtörténeti) anyagokból állnak. Az intézmény kiállításain Róth Miksa műhelyének alkotásai láthatóak, köztük számos világkiállításon díjazott és nemzetközileg elismert iparművészeti alkotása, a gyűjtemény lakásmúzeum részében pedig a család lakóhelye fedezhető fel, három megmaradt szobájuk teljes berendezésével. A kiállításokon számtalan történeti és művészeti érdekesség, technikai újítás témája is megjelenik, a múzeum új startégiája szerint pedig szeretné még tovább bővíteni, újraértelmezni és minél szélesebb közönség számára hozzáférhetővé tenni a csodás Róth-hagyaték darabjait, történeteit.

2021 elején a múzeum irányváltásba fogott, új küldetéssel és stratégiával vágott neki a múzeum következő három évének. A Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény alapvetésének tekinti a közösségi múzeumi működés megteremtését, a főváros — és azon belül a VII. kerület — közösségeinek megszólítását, a múzeum körül élő és működő közösségek létrehozását, amely cél szerencsésen egybecseng Erzsébetváros vezetésének célkitűzéseivel is. Az úgynevezett Közösségi Múzeum Projekt 2021-2023 között fut, centrumában pedig a számos célcsoportra kihegyezett tevékenységcsomag felépítése és működtetése áll, amely által a múzeum igyekszik a kerület és a főváros kulturális színfoltjává is válni. Ezen célok és a komplett startégia egyik kiemelkedő eleme az is, miszerint a múzeum elsődleges feladatának tekinti a fiatal és tapasztalatra vágyó szakmai réteg megszólítását, egyfajta hálót fonva általuk a múzeum köré, összekötve az intézményt ezáltal a főváros — témába vágó — felsőoktatási és kulturális intézményeivel. A tervek szerint ez a dinamikus, fiatalos, pulzáló csapat létszámát tekintve folyamatosan bővülne, és erőteljes beleszólással rendelkezne a múzeum „belügyeibe” is, működésének menete, az intézmény menedzsmentje folyamatosan változó, újdonságokra nyitott, progresszív tevékenységformák mozgásában képzelet el magát, legalábbis a következő években.

2021 februárjában, a gyűjtemény új stratégiájának készítésével párhuzamosan kezdett bele gyakornoki programjának kiépítésébe, hiszen már kezdettől fogva fontos cél volt a majdan bekapcsolódó gyakornokok véleményének, meglátásainak megismerése, beépítése a múzeum távlati irányai közé. A motivált, új szakmai irányokat ismerő, fiatal csapat kellő rálátással és építő jellegű kritikával élt a stratégia akkor még kezdeti stádiumára.

### **A gyakornoki program kezdeti céljai és az első gyakornokcsapat**

A Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény 2021 februárjában megjelent gyakornoki felhívásban<sup>1</sup> egyedüli elvárásként, kitételként az szerepelt, hogy a jelentkezők múzeumi, kulturális vagy örökségvédelmi területen folytassanak tanulmányokat, esetleg ilyen területen dolgozzanak, de pályázhattak egykori múzeumi dolgozók, vagy éppen még nem dolgozó kollégák is, akik rendelkeznek kulturális területhez kapcsolódó iskolai végzettséggel. A múzeum természetesen — alacsony dolgozói létszámmal bíró intézmény lévén — a szakmai munka majdani segítségét is várta a jelentkezőktől (másként: a humán erőforrás

<sup>1</sup> A gyakornoki felhívás a tanulmány 1. sz. mellékletében olvasható.

erősítését), de szándékosan nem egy már előre felépített, fix keretekkel rendelkező gyakornoki programba várták a jelentkezőket. A részvételi együttműködés fontos elemének értelmezhető az is, hogy ha a múzeum stratégiáját is gyakornokaival együtt szeretné kialakítani, akkor lényegében evidencia az, hogy a gyakornoki programot, amely a múzeumi dolgozók jövőbeni, mindennapos közege is lesz, szintén azon igények és elvárások mentén valósítsák meg, amely haszonnal, örömmel és élménnyel bír a rendszerben résztvevők számára is. Természetesen a program meghirdetésekor a gyakornoki rendszer alapjai, működésének fő csapásirányai már megszülettek, de ezek nem álltak szilárd lábakon, a múzeum nyitottsággal várta a jelentkezők változtatási javaslatait. Az előzetes feltételezések szerint nagyjából 5-8 fő jelentkezése volt várható, amely a pandémia szülte helyzet (az emberek tettvágya, kimozdulási igénye), valamint más szervezetek önkéntesség-trendjének tapasztalatai alapján reális célnak tűnik. A gyakornoki lehetőséget kizárólag az online térben, közösségi média felületeken és célzott egyetemi kampánnyal népszerűsítették, elsősorban a 20-40 éves korosztály körében.

A gyakornoki felhívás 13 napig élt, amely alatt több mint 30 fő jelentkezett múzeumi gyakorlatra, amely az intézmény dolgozóinak minden elképzelését felülmúlta. A beérkező jelentkezések feldolgozása, a nem egészen kéthetes pályázási periódus során folyamatosan történt, az elsődleges szűrést követően szóbeli interjú alapján kerültek kiválasztásra a gyakornokok. A múzeum erőforrásait, a jelentkezők számát és összetételét figyelembe véve végül 12 fővel kezdődött meg a munka, amely 12 fő egyben a Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény első gyakornok-csapatát is jelentette.

Mind a jelentkezők, mind a végleges csapat a 21-39 éves korosztályból került ki, tehát a spektrum elég széles, motivációik pedig kifejezetten tanulságosak, sokszor meglepőek voltak. A több mint 30 jelentkezőből összesen ketten voltak, akik kötelező egyetemi gyakorlatukat szerették volna az intézményben teljesíteni, egy muzeológia és egy design- és művészetmenedzsment szakos hallgató. Jelentős számban képviseltetik magukat a gyakornokok között egykori pályaelhagyók, akik a közeljövőben tervezik, hogy visszatérnek a múzeumi, kulturális területre, egykor azonban motivációvesztés és/vagy az elismerés hiánya (esetleg személyes okok) miatt kényszerültek elhagyni a pályát. Ők jellemzően friss szakmai tapasztalatokért, önéletrajzuk színesítéséért jelentkeztek a múzeumba. Több külföldről hazatért, bölcsész végzettségű szakember is pályázott, akik hazai elhelyezkedésük előtt szerették volna megismerni a magyarországi helyzetet, múzeumi atmoszférát, és tapasztalatszerzés céljából, a múzeumi háló feltérképezésének igényével adták be jelentkezésüket. Jellemző továbbá a gyakornoki motivációkat illetően a bölcsész végzettségűek azon törekvése is, hogy egykori egyetemi gyakorlatukat önkéntes alapon egészítsék, bővítsék, vagy éppen az egyetemen megszerzett elméleti tudást gyakorlati ismeretekkel párosítsák (mert ezt a felsőoktatási intézmények nem biztosították számukra). Többen érkeztek az intézménybe olyan felsőoktatási képzésekről, amelyek elvégzése után a végzett pályakezdőknek lehetőségük van ugyan múzeumban elhelyezkedni (például történelem, néprajz vagy művészettörténet szakosok), az adott képzésen azonban nem biztosít az egyetem számukra gyakorlati lehetőséget. Természetesen e csapat tagjai között is megjelent ösztönző erőként a szabadidő hasznos eltöltése, valamint az új

ismeretekre való éhség csillapítása, többen pedig azt is kiemelték, hogy egy múzeumi stratégia elkészítésében ritkán van lehetősége még múzeumi dolgozóknak is közreműködni, így a felajánlott feladatok motiválták őket a gyakornoki pozíció megpályázására. Fontos tényezőnek tűnt tehát az is, hogy a jelentkezők szimpatikusnak találták a Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény kezdeményező-készségét, miszerint célzottan kereste a gyakornokokat, és nem pedig a véletlenszerűen bejelentkezőket fogadta. A múzeum új irányával rezonáló visszajelzések nagy lökést adtak a programnak, a nyitottság és a részvételi lehetőség szimpatikussá tette az intézményt és annak dolgozóit a jelentkezők számára.

A múzeum első gyakornoki csapata így bölcsészekből, pedagógusokból, menedzserekből és vizuális szakemberekből áll, történelem, néprajz, művészettörténet, régészet, muzeológia szakos hallgatók vagy ezen szakokon végzett szakemberek mellett restaurátor, múzeumpedagógus, design- és művészetmenedzser és grafikus is került a programba.

Ha átlagot kívánnánk vonni a gyakornoki program résztvevőiből, és hozott tudásanyagukat, életkorukat, tapasztalatukat, motivációikat összesítve az emlékház „átlagos gyakornokát” kívánnánk meghatározni, akkor igencsak meglepő eredményt kapnánk. A pályakezdő, 20-as éveiben járó, még több szabadidővel rendelkező egyetemista helyett egy 31 éves, bölcsész végzettségű személyt kellene definiálnunk, aki múzeumi pályát szeretne választani, de nem rendelkezik releváns tapasztalattal, így a gyakornoki program elvégzése egyfajta ugródeszka számára a múzeumi szakembergárdába való betagozódásra.

### **Semmit róluk nélkülük**

A gyakornoki program kiépítésének és működésének alapja két, a szakmában manapság már igen gyakran használt, népszerű fogalom volt: participáció és közösségépítés. A program kialakításakor és első csoportjának elindításakor három dolgot határozott meg az intézmény, látva a jelentkezők számát, az első csapat összetételét, valamint ismerve az intézmény lehetőségeit, erőforrásait és igényeit, terveit. Az első alapvetés az volt, hogy gyakornoki szerződéssel foglalkoztatják a résztvevőket, amely dokumentum lefekteti ugyan a program alapjait, azaz intézményi keretet ad a program egészének, ám szabad mozgásteret is biztosít a rendszerben esetlegesen bekövetkező változásoknak. A második terv a program turnusjellegére vonatkozott, egy féléves ciklusokra tagozódó gyakornoki program kiépítésének célja fontos mérföldkő lehet ugyanis a múzeum körül lévő fiatal szakembergárda létszámának emelésére. Minden gyakornok első körben fél évig dolgozik a múzeumban, ezt követően új felhívás és feladatok várják az új jelentkezőket. Természetesen van lehetőség arra, hogy aki akar, tovább maradjon a múzeum kötelékében, de minden évben január-februárban, valamint augusztus-szeptemberben (azaz az egyetemi szemeszterek, valamint a múzeumi év kezdetén és félidejében) új felhívás és új gyakornoki periódus kezdődik. Végezetül pedig a „leszerelt alumnik” igazolással távoznak a Róth Miksa Emlékház és Gyűjteményből, szükség esetén pedig bármikor fordulhatnak ajánlólevélért a múzeumhoz. Ez a három pont intézményesítette tehát a programot, de az ezen felül szervezendő tartalmi elemeknek szabad alakulási mezőt biztosítottak. Ennek az üres, megtöltésre váró mezőnek teremtett alapot a frissen felvett gyakornokok meginterjúvólása, azaz kérdőíves felmérése is.

A kérdőíves felmérés során alapos kérdésekkel néztek szembe a gyakornokok, amelyek az elkövetkező hat hónapra vonatkozó motivációikat, vágyott feladataikat firtatták, minden kérdéseket úgy alakítva, hogy közben a múzeumban elvégzendő legfontosabb feladatokat, azaz az intézmény céljait és elvárásait is domináljanak.

A kérdőív kérdései:

3. Melyik konkrét feladat elvégzésében szeretnél segíteni?<sup>2</sup>
4. Ha a kutatás mezőt is választottad, kérlek, írd meg, melyik témában szeretnél kutatni!
5. Egyedül vagy csapatban szeretnél dolgozni?
6. Gyakornoki idő alatt szívesen vennél részt képzéseken, brainstorming alkalmon számodra érdekes, múzeumi témákban?
7. Amennyiben az előző kérdésre „igen” vagy „talán” volt a válaszod, kérlek, jelöld meg, miről tanulnál, hallanál szívesen!<sup>3</sup>
8. Ha a felsoroltakon kívül más is érdekelne, kérjük, írd meg, melyik az a téma!
9. Átlagosan heti hány órát szeretnél/tudsz segíteni?

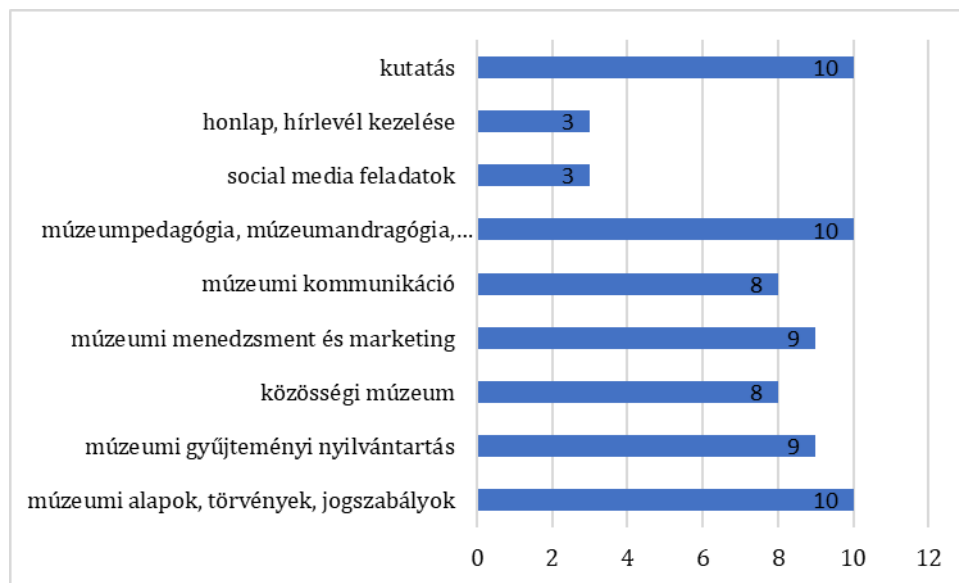
A kérdőívre adott válaszok hasznos tapasztalattal szolgálnak, egy szűk réteg válasza alapján egyfajta érdeklődési trendek is megállapíthatóak, amelyek természetesen korántsem nevezhetők általános sztenderdnek, jelen gyakornoki program elindításában és működtetésében azonban fontos táptalajként szolgáltak. A gyakornokok által leginkább vágyott feladatokban egyértelműen a gyűjteményi feladatok domináltak, valamint az ehhez szorosan kapcsolódó kutatási feladatok elvégzése. A 12 főből 11-en jelölték meg, hogy a gyűjteményi revízió, a KDS fotólabor projekt feladataiban szeretnének segédkezni, 10-en a kutatást, valamint a digitális nyilvántartás feladatait is választották. Dobogós helyen végzett továbbá 9 szavazattal a hagyományos nyilvántartás feladataiba való bekapcsolódás is. 4 gyakornok jelölte meg, hogy a múzeumi látogatófelmérés érdeklő, 3-3 gyakornok számára pedig a social media felületek, valamint a honlap és a hírlevél kezelése volt igazán szimpatikus. Egy ember kattintott a kérdőíves látogatófelmérés feladatainak rubrikájába.

---

<sup>2</sup> válaszlehetőségek: 1. gyűjteményi revízió, 2. hagyományos (papír alapú nyilvántartás), 3. digitális nyilvántartás elindítása, 4. KDS fotólabor, műtárgyleírások készítése, 5. látogatófelmérés, 6. kérdőíves kutatás összeállítása, 7. social media felületek kezelése, 8. honlap, hírlevél kezelése, tartalommal való megtöltése, 9. kutatás

<sup>3</sup> válaszlehetőségek: 1. múzeumi alapok, törvényi szabályozás, hazai intézmények működése, a múzeum feladatai, 2. múzeumi nyilvántartás (gyűjteményi feladatok a leltári szám képzésétől a digitalizációig), 3. közösségi múzeumi működés, 4. múzeumi menedzsment és marketing, 5. múzeumi kommunikáció, 6. múzeumi tudásátadás

1. ábra: A gyakornokok múzeumi tevékenységek elvégzésével kapcsolatos preferenciáinak megoszlása (N=12)

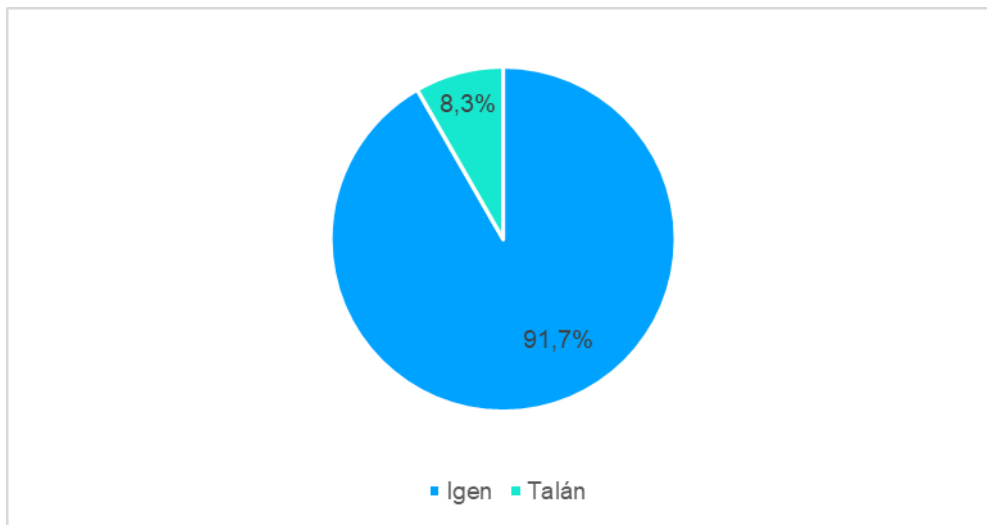


*Forrás: Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény belső dokumentáció, 2021*

Míg a kutatásra irányuló kérdésben, miszerint mely terület kutatásában kívánnak segíteni gyakornokaink (szabad szöveges válaszmező) egyértelműen két irányvonal, a Róth Miksa munkásságához, illetve a család, valamint az épület történetéhez kapcsolódó témák keltették fel az érdeklődést, addig a csapat- vagy egyéni munka kérdésre egyöntetű válasz érkezett: minden jelentkező nyitott volt mindkét munkamódszerre.

Annak ellenére, hogy a program elnevezése „gyakornoki“, a múzeum arra is kíváncsi volt, hogy gyakornokai szívesen vennének-e részt elméleti képzésen, a fentebb felsorolt múzeumszakmai témák valamelyikén. Természetesen egy esetleges „képzés“ megvalósulás esetén kétirányú hasznosságról beszélhetünk, hiszen amellet, hogy a résztvevők ismeretei, szakmai látásmódja bővül ezen alkalmakon, a múzeum is biztosabb kezekben tudhatja a feladatokat, hiszen szakmai támogatást nyújt programja résztvevőinek. Az elméleti tudásanyag beépítésével azonban már egy komplex, igencsak kezdő szintű, de mégiscsak egyfajta képzésnek mondható projekt indulna el, amely ha másra nem is, az érdeklődés felkeltésére, és a szakmai irányultság felismerésére mindenképp buzdítja a résztvevő gyakornokokat. Ezzel együtt azonban a múzeum részéről még markánsabb erőbefektetést is kíván, valamint lehetőséget biztosít a program magasabb szintre emelésére, professzionalizációjának megtervezésére. Az elméleti képzések felvetése a kérdőívben teljesen egyöntetű választ adott, a 12 gyakornok közül 11-en igennel, 1 fő talánnal válaszolt.

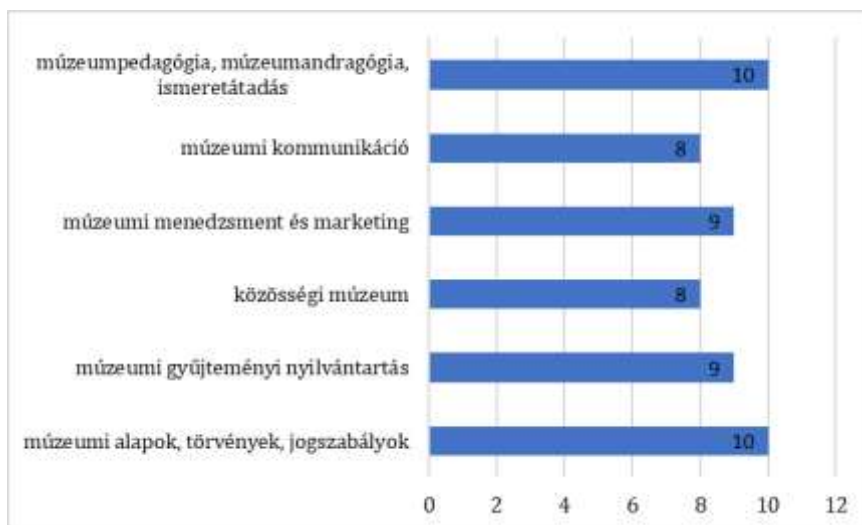
2. ábra: A gyakornokok képzési igényei (N=12)



*Forrás: Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény belső dokumentáció, 2021*

Izgalmas eredményt hozott a képzések tematikájára, témájára irányuló kérdés is, amelyben a múzeum arra volt kíváncsi, mely szakmai témák érdeklik leginkább a jelentkezőket. A szavazatok alapján a következő sorrend alakult ki: 10-10 fő szavazott a múzeumi tudásátadás, valamint a múzeumi alapok témakörére, 9-9 pedig a múzeumi nyilvántartással kapcsolatos ismereteit, valamint a múzeumi menedzsmentről szóló tudását szeretné bővíteni. 8-8 válasz érkezett a közösségi múzeumi működés, valamint a múzeumi kommunikáció kérdéskörére is. Látható tehát, hogy annak ellenére, hogy a feladatok közül egyértelműen a gyűjteményi munka dominált, addig az elméleti képzéseknél a múzeumpedagógia, múzeumandragógia és szélesebb értelemben véve a múzeumi tudásátadásról való tájékozódás, valamint a múzeumokkal kapcsolatos jogszabályi és működési alapvetések ismerésére is igény mutatkozik.

3. ábra: A képzések témájával kapcsolatos preferenciák megoszlása a gyakornokok körében (N=12)



*Forrás: Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény belső dokumentáció, 2021*

A kérdőíves felmérésből az is kiderült, hogy a gyakornok átlagosan heti 12 órát szeretnének a múzeumban, illetve múzeumi munkával tölteni.

### **A gyakornoki program szerkezete a Róth Miksa Emlékház és Gyűjteményben**

A felmérés, az intézmény előzetes tervei és a gyakorlat egy viszonylag komplex, szerteágazó és a résztvevők számára is hasznosnak tűnő program kiépítését hozták, amely a múzeum részéről azonban nagyobb energiabefektetést kíván, mint amely az előzetes tervek alapján várható volt. A programban résztvevők havi egy napot elméleti képzésen töltenek, amelyeket a kérdőíves felmérés során megszavazott témák alapján szerveznek: múzeumi alapok, működés, múzeumi nyilvántartás, múzeumi menedzsment, múzeumi kommunikáció, ismeretátadás, múzeumpedagógia, közösségi múzeum. Az elméleti alkalmon a prezentáció mellett, lehetőség szerint interaktív feladatok is helyet kapnak, valamint a program részét képezi a gyűjteményben használt Múzeum Digitár rendszerének megismerése is. A gyakornokok a gyűjteményi és közművelődési feladatokkal átlagosan havi 20 órát töltenek. Ezek a feladatok konkrétan a következők: közreműködés revízióban, közreműködés digitalizációban, közreműködés a KDS fotólabor projektben, látogatófelmérés készítése, múzeumi programok kidolgozása.

Fontos tényező továbbá, hogy a közösen elvégzett feladatok, valamint a csapatépítő programok közösséggé is kovácsolják a résztvevőket, illetve a múzeum dolgozóit is: a közös munka, a közös elméleti alkalom, valamint a múzeumi programokon való ingyenes részvétel és a kizárólag gyakornokok számára szervezett programok színesítik a mindennapokat.

### **Hozzájárulás, együttműködés, befogadás**

A Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény gyakornoki programját tehát a participáció jegyében készítette és működteti, „a múzeum közöl, a gyakornok befogad“ elvet mereven elutasítja, és kétoldalú kommunikáció megvalósítására törekszik. A múzeum információt ad (elméleti alkalom, gyakorlati feladatok mentorálása) és kér (stratégia, múzeumi programok véleményezése), a gyakornok pedig információt kap és ad, azaz információcsere történik. Az együttműködés ilyen formája nem csupán egy gyakornoki vagy önkéntes program során, de természetesen a múzeumi látogatókkal való együttműködésben is alapvetéssé vált mára.

### **Hozzájárulás**

Az intézmény gyakornokai hozzájárultak és hozzájárulnak ötleteikkel, meglátásaikkal, szakmai és magánemberi véleményükkel a múzeum megújuló stratégiájának elkészítéséhez, valamint a gyakornoki program kiépítéséhez. Mindennapi feladatokban segítik a muzeológus munkáját, a múzeum új kommunikációs formáinak működtetését, ötleteikkel, tudásukkal hozzájárulnak új múzeumi programok megszületéséhez, a múzeum digitális műtárgyadatbázisának kiépítéséhez.



## Együttműködés

A gyakornokok elemi részesei a múzeum mindennapi működésének, a hétköznapi munka körforgásának. A közös programok, rendezvények kidolgozása ugyanúgy feladatokat képezi, mint a gyűjteményi feladatokban, elsősorban a revízióban és a múzeumi digitalizációs munkában való közreműködésük. A gyakornoki program kialakítása mellett a rendszer működtetésében is szerepet játszanak, javaslatokat tesznek változtatásra, részt vesznek az értékelő kérdőívek kitöltésében, és visszajelzésükkel segítik, fejlesztik, előremozdítják a program és a múzeum működését. Az intézmény igyekszik megvalósítani azt az elképzelést, miszerint a múzeumi kollégák és a gyakornokok egyenrangú partnerként dolgoznak. Amennyi szaktudás és intézményi tapasztalatot mi adunk a gyakornokoknak, annyi építő jellegű kritikát, segítséget és jó meglátást kapunk tőlük vissza.

## Befogadás

Hozzájárulni és együttműködni: nehéz ezektől a fogalmaktól különválasztani a befogadást, esetleg újat mondani róla. Az együttműködés egyik legmarkánsabb jele a múzeum új arculatának elkészülte, amelyet Sárközi Lilla grafikus, múzeumunk gyakornoka készített. A kreatív szakember világnézete, a múzeum dolgozóinak intézmény- és gyűjteményismerete közös erővel segítette hozzá múzeumunkat nem csupán a belső, de a külső megújuláshoz is. A gyakornokok egyéb tevékenységinek befogadására is törekszünk, így gyerekprogramok, kortárs design események sem valósulhatnak meg ilyen nagy számban nélkülük.

## Hogyan tovább? Feladatok, kihívások, megoldások

Számos múzeum fogad gyakornokokat, működtet komplex, színvonalas, évek óta fejlesztett önkénes programokat, míg a Róth Miksa Emlékház és Gyűjteményben egyelőre gyerekcipőben jár ez a kezdeményezés. Gyerekcipőben jár, pontosan úgy, ahogyan a múzeum irányváltása és új stratégiája is az indulás első nagy energiáiból táplálkozik egyelőre. A programban résztvevők lelkesedése egyelőre nem hagyott alább, a gyakornokok bírják a gyűrődést: az elmélet és gyakorlat elemeit, és lelkesen vállalkoznak új feladatokra is. Kis múzeumként előny, hogy a gyakornokok a intézményi folyamatok egészét átláthatják. A gyűjteményezés, a tudományos munka és a közzététel mindennemű formája néhány dolgozóra és a segítő gyakornokokra hárul, akik így akár az intézményi menedzsment feladataival is megismerkedhetnek. A gyakornokoknak szervezett elméleti alkalmak a muzeológia, a múzeumi menedzsment, a marketing és az ismeretátadás széles spektrumával foglalkoznak, így egyaránt hasznos lehet azok számára is, akik már rendelkeznek valamely területről ismeretekkel, de bővíteni szeretnék azt, s azok számára is, akik még nem találkoztak a múzeumi munka elméleti hátterével. Az elmélet segíti a gyakornoki munka gyakorlati feladatainak professzionalizálódását, a gyakorlati munka pedig az elmélet könnyebb megértését.

Természetesen nem lehet szó nélkül elmenni amellett sem, hogy annak ellenére, hogy a múzeum új elképzeléseihez passzolónak tűnik a program, egy igencsak fiatal kezdeményezésről beszélünk. Újdonság ez a felállás nem csupán a múzeumban dolgozók, de a fenn-

tartó számára is, így jogosan merül fel a félelem az „ingyen munka“ degradáló besorolásától. Ahogyan az önkéntes programoknál, úgy a gyakornoki rendszerénél is szükség van célzott kormányzásra, irányításra, a program felelősenek döntési autonómiájára, szakmai irányvonalak lefektetésére. A gyakornokokat a múzeummal összekötő kolléga egyfajta védőhálóként is funkcionál, hiszen ő tartja a kapcsolatot a vezetőséggel, a múzeum többi kollégájával, és látja el a gyakornokok koordinálását is. Fontos látni, leszögezni és megértetni, hogy a gyakornokok nem ingyen munkaerők, hanem a gépezet szerves részei, akik nélkül a kerekek lehet, hogy forognának, de közel sem ilyen intenzitással és összekapaszkodással. A rendszer transzparenciája, átláthatósága lehet a kulcs, amely a múzeum dolgozói, illetve a fenntartó számára is világossá teszi a kereteket, megfékezi a gyakornokok esetleges kihasználását, valamint a nem a gyakornoki rendszerbe illeszkedő feladatok visszautasításának lehetőségét.

A második fenntartás a gyakornoki feladatokkal kapcsolatban a kételkedés, amely az általuk végzett munka színvonalára irányul. Intézményünkben az elméleti képzések ennek a félelemnek a kiszorítását is igyekeznek szolgálni, a múzeum dolgozói által átadott tudást a gyakornokok visszaforgatják a múzeum tudásanyagába, gyűjteményi munkájába, de mindemellett elengedhetetlen az is, hogy a gyakornokok munkáját egy olyan mentor segítse, aki szakmai hozzáértésével és emberekkel való bánásmódjával valódi segítőként áll a programban résztvevők mellett. Ehhez pedig a bizalom az elengedhetetlen forrás, azaz egy-egy ilyen program működéséhez fontos egy olyan személy, akihez a gyakornokok és a múzeum dolgozói is bármikor fordulhatnak, aki egyengeti a kooperációt, aki egyfajta motorként és lökhárítóként funkcionál a múzeum gépezetében.

A harmadik félelem, jogos fenntartás lehet e programmal kapcsolatban az, amely e cikk szerzőjét és az elmúlt oldalak szövegét is joggal érheti: szép kezdet ez a gyakornoki program, de a hangsúly jelen esetben a kezdeten van. Alig fél éve építi az intézmény a gyakornoki rendszert, alig fél éve kezdődött meg a múzeum irányváltása. A folyamatok nyomon követése, a krízisek helyes menedzselése most az intézmény feladata, valamint az egymást követő féléves gyakornoki periódusok helyes irányítása, koordinálása, az érdeklődés fenntartása.

Fontos lépés és már zajló folyamat a program állandó kontrollja, illetve a visszajelzések alapján végzett folytonos megújulás, amely a minőségmenedzsment keretek kidolgozásának céljával folyik. Az Emlékház célja továbbá az is, hogy tartós együttműködések építsen ki felsőoktatási intézményekkel, amelyek akár az elméleti képzések színvonalának emelésével, akár a hallgatók számára gyakorlati hely biztosításával is hozzájárulhatnak a múzeum gyakornoki rendszerének szintlépéséhez.

## Mellékletek

**1. sz. melléklet:** A Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény gyakornoki felhívása 2021 tavaszán

Forrás: <https://rothmuzeum.hu/gyakornoki-program>

**RÓTH MIKSA MŰZEUM**

# GYAKORNOKOT KERESÜNK!

**Érdekel a múzeumi munka?  
Esetleg van már tapasztalatod is benne?  
Téged várunk, ha heti 6-8 órában szívesen dolgoznál velünk!**

**KIK VAGYUNK MI?**  
A Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény Róth Miksa üvegfestő és mozaikművész egykori otthonában és műhelyében kapott helyet. Kiállításainkon a mester munkássága mellett családjának egykori lakóhelye is megismerhető.

**KIKET VÁRUNK?**  
Múzeumi, kulturális, örökségvédelmi tanulmányokat folytató egyetemi hallgatókat, de már végzett kollégák jelentkezését is szívesen fogadjuk.  
A nálunk töltött gyakornoki időt megegyezés szerint igazoljuk.

**MIBEN KÉRÜNK SEGÍTSÉGET?**  
Közreműködés a múzeum gyűjteményi és közművelődési feladataiban.

**HOGYAN JELENTKEZHETSZ?**  
E-mailben várjuk önéletrajzodat, és örömmel vesszük, ha néhány mondatban azt is leírod, miért szeretnél velünk dolgozni.

**JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: 2021. FEBRUÁR 28.**

**KAPCSOLAT**  
Kolocz Dóra muzeológus  
kolocz.dora@eromuvhaz.hu  
+36 30 618 4135

**Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény**  
1078 Budapest, Nefelejcs utca 26.